

2024

**Service learning jako nástroj rozvoje kompetencí
a občanské angažovanosti mládeže**

SERVICE LEARNING KOMBINUJE SMYSLUPLNOU SLUŽBU KOMUNITĚ SE VZDĚLÁVÁNÍM

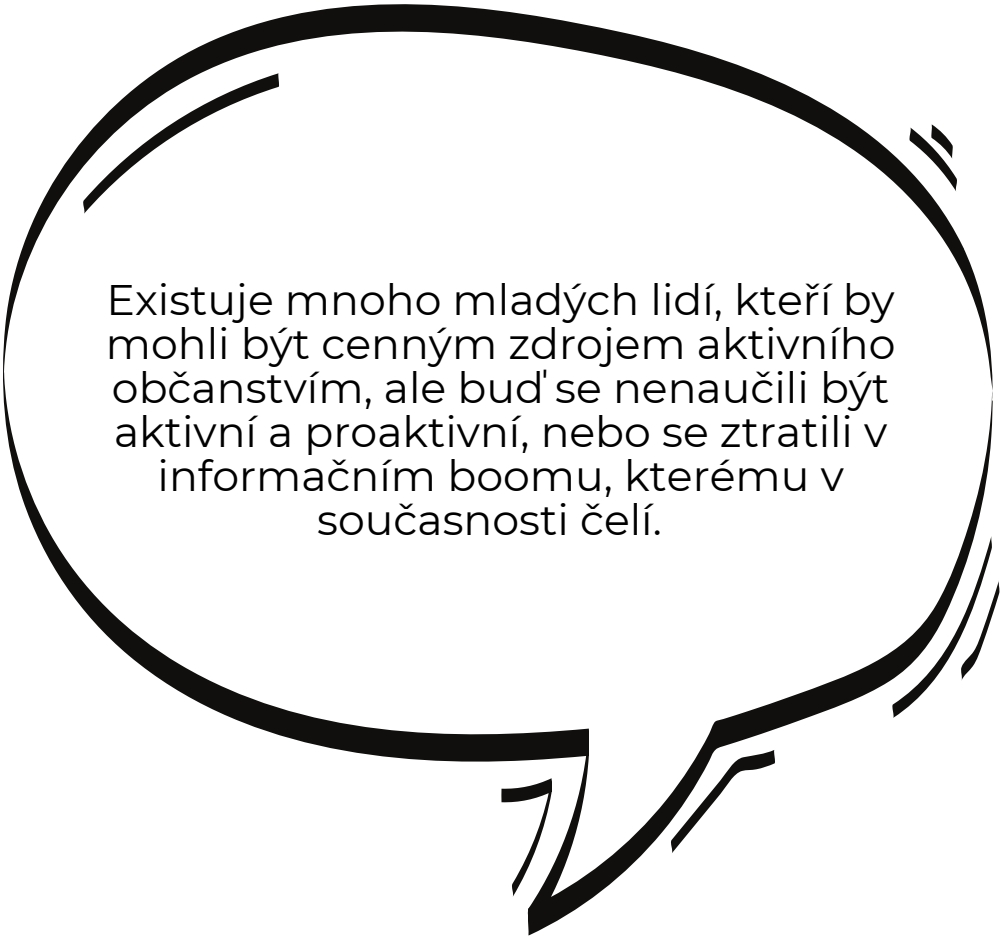
Představení Service learningu

Financováno
Evropskou unií

Národní
Asociace
Dobrovolnictví

Existuje mnoho mladých lidí, kteří by mohli být cenným zdrojem aktivního občanstvím, ale buď se nenaučili být aktivní a proaktivní, nebo se ztratili v informačním boomu, kterému v současnosti čelí.

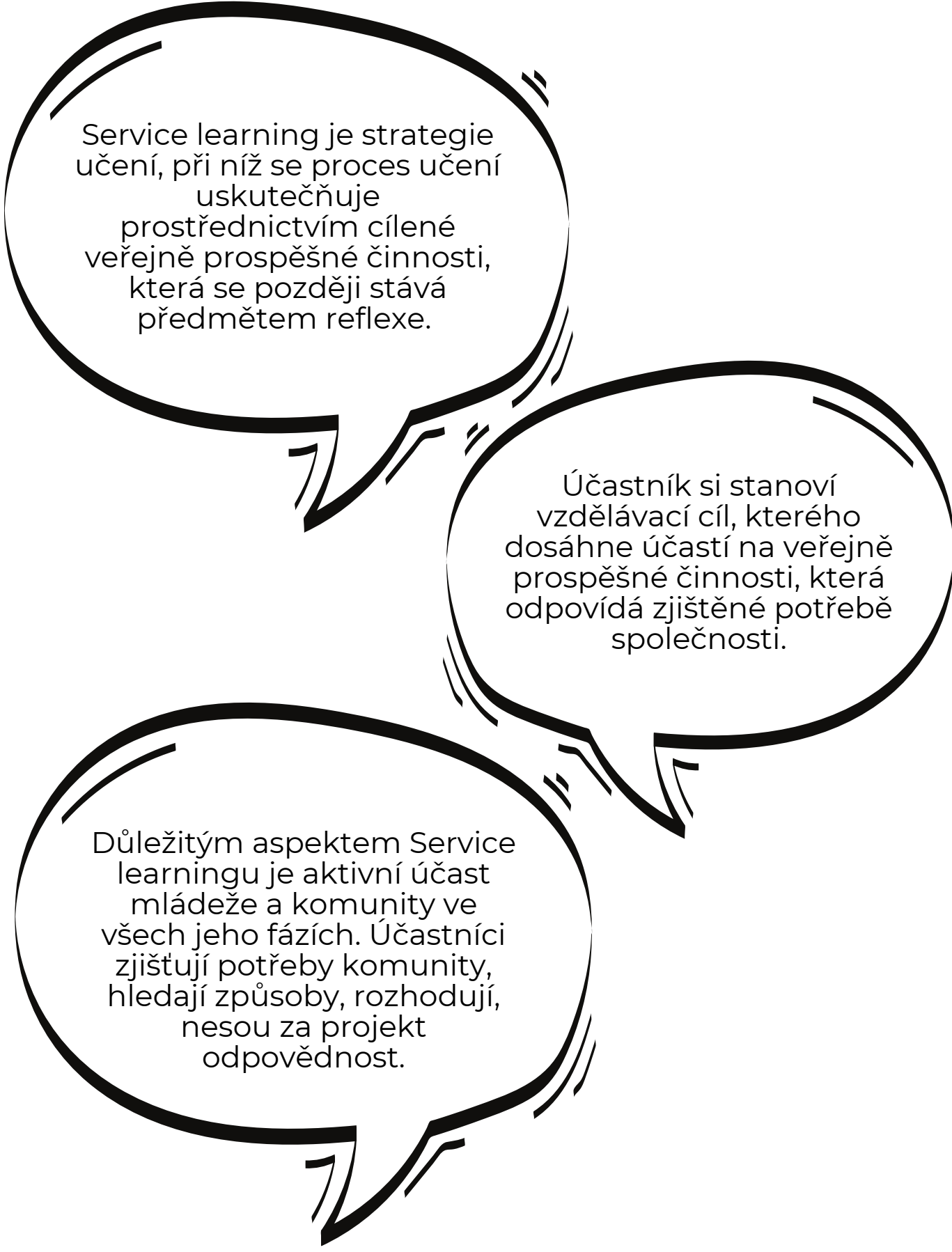
Vzdělávací strategie Service learning se zaměřuje na podporu jednotlivců v získávání a rozvoji základních dovedností a klíčových kompetencí aktivní participací na řešení skutečných potřeb komunity.

Získané dovednosti a kompetence mají podpořit zaměstnatelnost, sociální a osobní rozvoj jednotlivců a směřují k dlouhodobé podpoře participace na občanském životě.

Mladým lidem tak dáváme nástroj i k dalším budoucím změnám v jejich životech.

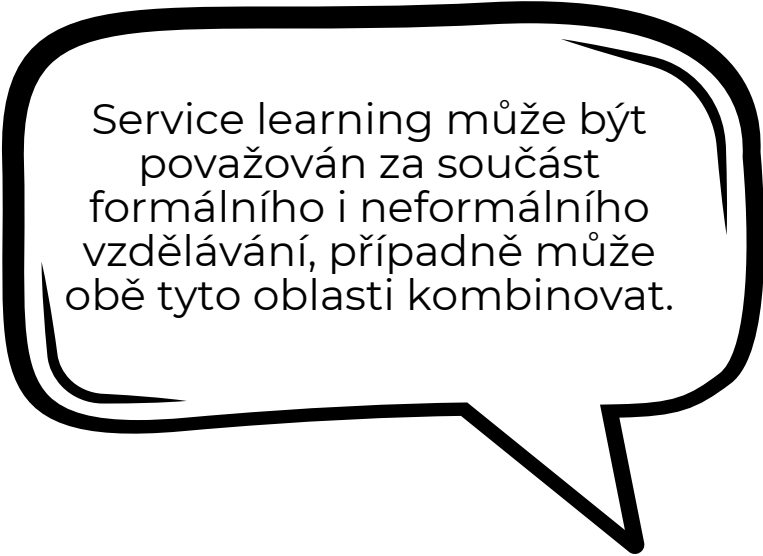
Více informací o Service learningu najdete na
<https://www.nadobrovolnictvi.cz/o-dobrovolnictvi/service-learning/>

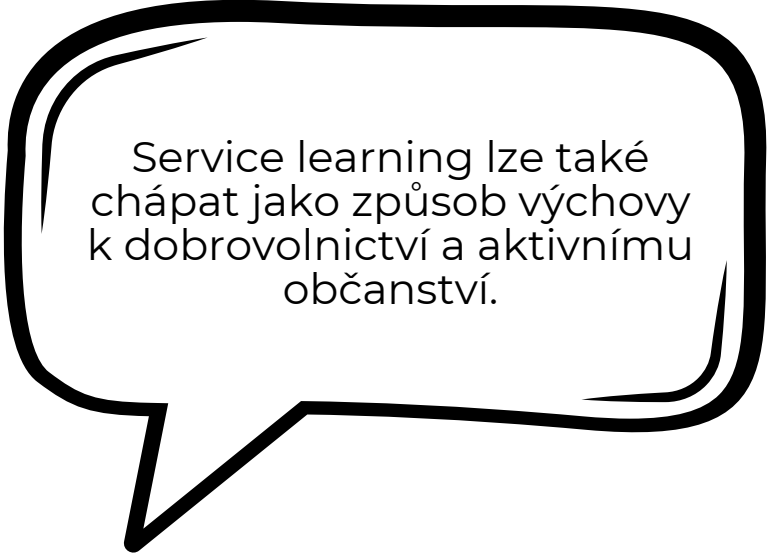
Service learning je strategie učení, při níž se proces učení uskutečňuje prostřednictvím cílené veřejně prospěšné činnosti, která se později stává předmětem reflexe.

Účastník si stanoví vzdělávací cíl, kterého dosáhne účastí na veřejně prospěšné činnosti, která odpovídá zjištěné potřebě společnosti.

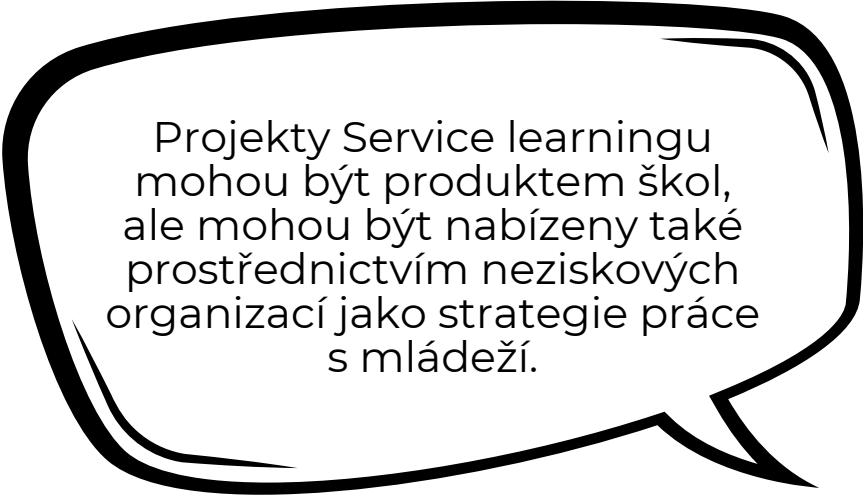
Důležitým aspektem Service learningu je aktivní účast mládeže a komunity ve všech jeho fázích. Účastníci zjišťují potřeby komunity, hledají způsoby, rozhodují, nesou za projekt odpovědnost.

Service learning může být považován za součást formálního i neformálního vzdělávání, případně může obě tyto oblasti kombinovat.

Service learning lze také chápat jako způsob výchovy k dobrovolnictví a aktivnímu občanství.

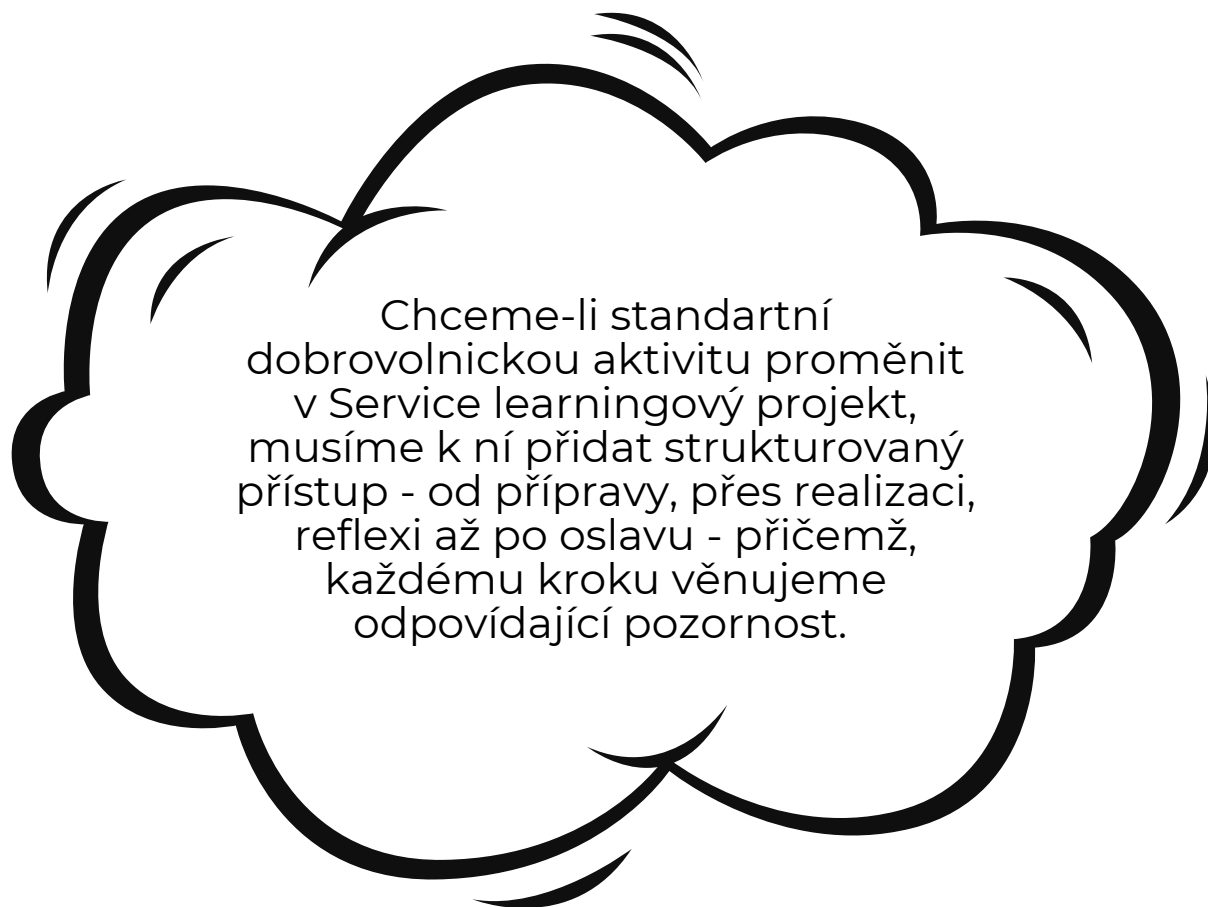

Projekty Service learningu mohou být produktem škol, ale mohou být nabízeny také prostřednictvím neziskových organizací jako strategie práce s mládeží.

Rozhodnutí Evropského parlamentu ze dne 22. dubna 2008 o přínosu dobrovolnictví k hospodářské a sociální soudržnosti vyzývá Komisi, členské státy a regionální a místní orgány, aby podporovaly začlenění dobrovolnictví do vzdělávání na všech úrovních, aby vytvářely příležitosti pro dobrovolnické aktivity na základních stupních vzdělávacího systému tak, aby byly vnímány jako běžný příspěvek k životu společnosti, a aby pokračovaly v podpoře těchto aktivit i v pozdějším věku u starších žáků.

Mnoho organizací, koordinátorů dobrovolníků a pracovníků s mládeží vnímá **dobrovolnictví jako vzdělávací příležitost**, ale dostatečně nevyužívá jeho vzdělávací potenciál. Odborná veřejnost je přesvědčená, že **při dobrovolnické činnosti dochází k učení automaticky, ale je obtížné výsledky tohoto učení pojmenovat.**

Dosáhnout rovnováhy mezi vzděláváním a osobním rozvojem dobrovolníka na jedné straně a naplňováním skutečných potřeb komunity na straně druhé není snadné.

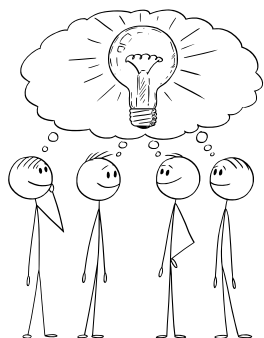

Service learning je pedagogický přístup, který kombinuje plánovanou výuku a komunitní službu. V našem pojetí chápeme Service learning jako proces, v němž mladí lidé přispívají k **řešení skutečných problémů** s uspokojováním potřeb ve svých komunitách, **za aktivního přispění členů komunity**, ale činí tak **v kontextu učení se konkrétním věcem a získávání konkrétních dovedností a znalostí.**

Pozn.: Dobrovolnictví je činnost nebo aktivita vykonávaná jedinci (individuálně nebo ve skupinách) za účelem poskytování služby nebo nabízení pomoci druhým (pasivní role komunity), a to bez nároku na odměnu za vykonanou práci a pro obecný prospěch.

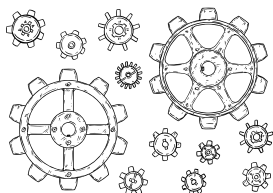
SERVICE LEARNING KROK ZA KROKEM

Proces Service learningu se skládá ze 4 hlavních kroků spojených reflexí, komunikací, propagací a monitorováním.

Plánování a příprava

Výchozím bodem je identifikace potřeby nebo problému místní komunity, které se projekt týká. Nejdůležitější je, aby prováděná činnost byla smysluplná, aby přispívala k rozvoji kompetencí účastníků projektu a aby podporovala místní komunitu. Jinými slovy, v tomto kroku je nejdůležitější zjistit, jaké jsou potřeby místní komunity a jak na ně mohou mladí lidé realizující projekt reagovat. Typy aktivit by měly být rovněž plánovány po konzultaci s lidmi, kteří danému tématu a potřebám komunity rozumí, nebo přímo se zástupci místní komunity.

Realizace

Dalším krokem je vlastní činnost, na kterou se mladí lidé připravili. Někdy zabere samotná činnost méně času než příprava, záleží na typu činnosti. Doporučuje se dlouhodobější závazek, protože projekt service learning by měl být dlouhodobě udržitelný. Pokud se aktivita opakuje, najde se mezi jednotlivými akcemi čas na reflexi, diskusi o procesu učení a vznikajících obtížích, hledání řešení a možných úprav.

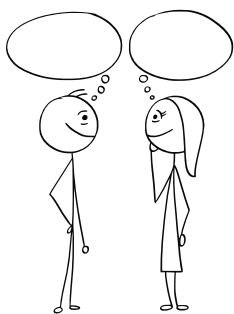
Vyhodnocení

Jakmile mladí lidé aktivitu dokončí, je třeba o ní diskutovat, shrnout ji, vyvodit závěry do budoucna a analyzovat proces učení i komunitní službu v kontextu celé skupiny i jednotlivých účastníků. Jedná se o důležitou fázi reflexe projektu, protože je možné se na něj podívat z širší perspektivy: byl proces přípravy v souladu s realizací aktivit? Byl problém vyřešen? Bylo poskytování podpory pouze nahodilé? Mělo by smysl aktivitu v budoucnu opakovat? Vyžadovala by nějakou úpravu nebo dokonce úplnou změnu? atd.

Oslava a ukončení

Jedná se o velmi důležitou fázi, na kterou se bohužel někdy zapomíná. Je třeba naplánovat setkání nebo výlet, který celý proces uzavře a bude mít příležitost předvést a ocenit výsledky, kterých účastníci projektu dosáhli. Umožněte mladým lidem být hrdí na to, co dokázali!

Reflexe

Reflexe je považována za klíčovou "složku", která mění zkušenost z aktivity SL na učení. Hraje zásadní roli při budování povědomí a proměně učení se službou v kritické vzdělávání s potenciálem podnítit osobní transformaci a sociální změnu (Jacoby, 2015).

Komunikace a propagace

Komunikace je nepřetržitý proces probíhající mezi účastníky projektu, institucemi, komunitními partnery a samotnou komunitou. Optimální projekt service-learning umožňuje vytvoření efektivních komunikačních kanálů mezi účastníky projektu navzájem a mezi nimi a komunitou. Ty slouží k šíření informací, zvyšování účasti, vytváření povědomí o problémových oblastech, na které se projekt zaměřuje, a také k šíření aktivit a jejich výsledků.

Monitoring

Dalším často opomíjeným aspektem kvalitního Service learningu je průběžné monitorování projektu. Monitorování učení a činností prováděných v průběhu projektu, na rozdíl od monitorování po skončení projektu, poskytuje cenné informace pro procesy reflexe, hodnocení a také propagace projektu.

Úkoly a funkce

Je také velmi důležité, aby všechny úkoly projektu byly jasné - každý by měl vědět, za co je zodpovědný. Mladí lidé, kteří chtějí pracovat na svých slabých stránkách tím, že se zapojí do činností, které jsou pro ně náročné, by měli mít dostatečnou podporu jak ze strany pedagoga/pracovníka s mládeží, tak ze strany ostatních účastníků. Projektové aktivity jsou obvykle týmové, ale odpovědnost za jednotlivé úkoly nelze rozptylovat.

Proces Service learningu je **podporován pedagogem/pracovníkem s mládeží**, který **pomáhá mladým lidem rozhodovat** o jejich vzdělávacích cílech a zapojení do projektu, stará se o celý projekt ve všech jeho fázích, **upozorňuje na rizika, aniž by poskytoval hotová řešení, klade mladým lidem vhodné otázky a pomáhá jim reflektovat sebe sama**. Úkolem pracovníka s mládeží je pravidelně diskutovat s mladými lidmi o všem, co se v rámci projektu děje (v každé jeho fázi!), a **podporovat je v reflexi procesu učení**. Tato reflexe by měla mít čtyři rozměry: problém, na který projekt reaguje, cílovou skupinu projektu, účastníky, kteří projekt realizují, a aktivity, jejichž prostřednictvím je projekt realizován. Úkolem pracovníka s mládeží je zajistit, aby se během setkání s účastníky projektu nezapomnělo na žádnou z těchto oblastí.

Organizace karnevalu pro děti se ztrátou sluchu

Rafał, mladý muž s poruchou sluchu, je členem šestičlenné skupiny. S podporou Nadace Robinson Crusoe plánuje společenskou aktivitu. Přišel s nápadem uskutečnit projekt pro místní děti se sluchovým postižením. Skupině se jeho nápad zalíbil a rozhodla se využít Rafalovy znalosti této městské komunity a jeho kontaktů, zejména na základní škole, kam děti se sluchovým postižením chodí. Na začátku se skupina dohodla, že bude komunikovat prostřednictvím skupinového chatu v Messengeru vytvořeného speciálně pro tento projekt.

Rafał domluvil schůzku skupiny s ředitelem školy, aby zjistili, co mohou pro děti udělat. Jednalo se o jejich první projekt, proto naplánovali jednorázovou akci. Skupina s ředitelem školy prodiskutovala několik nápadů a dohodla se na typu aktivity, kterou uspořádají za týden. Ředitel školy určil kontaktní osobu ze školy, se kterou měla skupina plán projednat a dohodnout termín. Projektová skupina si také vybrala kontaktní osobu - Dominiku, studentku pedagogiky, která se chtěla naučit nové metody v práci s dětmi se sluchovým postižením.

Dobrovolníci věděli, že Rafał navzdory své ztrátě sluchu rád tančí a baví se na diskotékách, a tak se rozhodli uspořádat karneval. Škola tento plán schválila. Skupina společně karneval naplánovala a díky Rafalovým znalostem potřeb cílové skupiny vymyslela hry. Dominika návrhy sepsala a konzultovala je s kontaktní osobou školy. Když tato fáze skončila, tj. když škola jejich návrhy schválila, skupina vytvořila plán aktivit a s pomocí lektora sepsala všechny úkoly, které bylo třeba udělat, např:

- Kontaktování školy ohledně administrativních záležitostí
- Pozvání žáků
- Naplánování rozpočtu včetně nákladů na materiál pro hry, výzdobu místnosti a drobné dárky pro děti
- Příprava výzdoby
- Nákup potřebného materiálu
- Přivezení a uskladnění materiálů ve škole (domluvení místa předem)
- Výběr vhodné hudby, zajištění technického vybavení a produkce během oslavy
- Zapůjčení vhodného technického vybavení pro hudební produkci
- Plánování a příprava na moderování/vedení akce
- Zajištění překladatele
- Úklid po akci

Byla určena osoba odpovědná za každý úkol. Lektor musel také zajistit, aby každý člen skupiny určil vzdělávací cíl související s úkolem, který měl na starosti. Všichni účastníci se rozhodli, že chtějí rozvíjet své kompetence v oblasti týmové práce, takže tento cíl se stal také hlavním tématem skupinové reflexe. Kromě toho měl každý svůj vlastní vzdělávací cíl (např. Dominika - získání znalostí o způsobech práce s dětmi se sluchovým postižením).

Během každé projektové schůzky lektor s členy skupiny diskutoval o pokračování projektu, chválil jednotlivé úspěchy a společně s nimi analyzoval obtíže - to vše v kontextu daných vzdělávacích cílů. Dva dny po karnevalu se konala schůzka, na které byla akce shrnuta. Byla téměř celá věnována reflexi akce a celého projektu/procesu učení ve světle dovedností, které účastníci projektu získali.

